

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 24. listopadu 2021

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

PARFÉMY ZA ČASŮ KLEOPATRY. VĚDEC Z PROJEKTU PROJEKT ALCHYMIE VŮNÍ VÍ, JAKÉ BYLY, A ZNOVU JE VYROBÍ

Jak lidé ve starověku získávali, kombinovali a uchovávali rostlinné esence? A jaké vůně z nich vyráběli? Sean Coughlin z Filosofického ústavu AV ČR chce experimentálně rekonstruovat postup přípravy několika starověkých řecko-egyptských parfémů. Na projektu s názvem *Alchymie vůní* spolupracuje s týmem historiků, egyptologů, filologů a organických chemiků. V příštích pěti letech chtějí každoročně jednu z těchto starověkých vůní oživit.

„Parfumářské umění starověkého Egypta a Řecka se většinou nedochovalo. Víme přibližně, jaké vůně parfémy obsahovaly: myrhu, skořici, kardamom nebo terebint. Mnohem méně ale víme o tom, jak se vyráběly nebo proč se vyráběly právě takto,“ říká Sean Coughlin.

Při studiu starověkých metod přípravy parfémů se opírá o znalosti moderní chemie a o starověké texty. *„Hlavním zdrojem našich receptů na přípravu parfémů jsou starořecké lékařské texty, především z farmakologie,“* vysvětluje badatel. *„Parfémy samotné byly často považovány spíše za léky a využívaly se na způsob aromaterapie. Vyráběli je většinou stejní obchodníci, kteří vyráběli léky.“*

Voňavkářství jako prapředek moderní chemie, na počátku byla žena

Vůbec první zaznamenaný chemický postup pochází z Babylonie v období kolem roku 1200 př. n. l. Jednalo se o výrobu parfému, jehož autorku, ženu jménem Tapputi, lze považovat za první doloženou chemičku v historii. Parfumářství zahrnovalo kromě chemie i znalosti z biologie, botaniky, ale také psychologie či přírodní filozofie.

Kontakt pro média: **Markéta Růžičková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 777 970 812

Jana Říhová
Filosofický ústav AV ČR
rihova@flu.cas.cz
+420 725 761 147

Šlo o umění transmutace, ne nepodobné alchymii, kdy se olej nebo tuk měly proměnit a přijmout esenci a vůni něčeho jiného. Vůně se využívaly nejen k očistě těla a provonění šatů či vlasů, ale i k léčbě a k magickým rituálům. Měly i důležitou ekonomickou roli. Egyptské parfémů si získaly ohromnou popularitu ve starověkém Řecku a Římě. V Římské říši se dokonce prodávaly knihy s kosmetickými recepty na výrobu parfémů a voňavých mýdel s Kleopatřiným jménem.

Workshopy na výrobu parfémů

Tým Seana Coughlina se kromě samotných postupů výroby soustředí také na to, jak lidé od dob Alexandra Velikého po Kleopatru VII. (4.–1. stol. př. n. l.) těmto postupům rozuměli, jakým způsobem je předávali dál a jak jejich poznání ovlivňovalo tehdejší přírodní filozofii, medicínu, ale i umění a kulturu vůbec.

Kromě rekonstrukce starověkých parfémů, jako byly Stakte, Mendesion, Metopion, Susinum či „kouřový parfém“, bude výsledkem Coughlinova projektu také slovník egyptského, řeckého a latinského parfumářství, manuál receptů a procedur a tři monografie o výrobě parfémů v kontextu dějin vědy a kultury.

Není vyloučené, že budete mít možnost získat parfém vyrobený podle starověkých receptů a postupů, pokud se zúčastníte některého z workshopů pořádaných v rámci projektu pro širokou veřejnost.

Medailon

SEAN COUGHLIN

Sean Coughlin v současné době působí ve Filosofickém ústavu AV ČR, kde vede výzkumný projekt Alchymie vůní podpořený z programu Junior Star Grantové agentury ČR. Předtím pracoval v Collaborative Research Centre SFB 980 Episteme in Bewegung, v Institutu pro klasickou filologii při Humboldt-Universität v Berlíně, v Excellence Cluster Topoi a na University of Western Ontario. Absolvoval stipendijní pobyty v Berlíně a Jeruzalémě. Jeho práce byly vystaveny v muzeu National Geographic ve Washingtonu DC a v berlínském Muzeu dějin lékařství, zaujaly rozhlasovou stanici BBC, deníky Times, Washington Post a la Repubblica. Je jedním z editorů svazku [The Concept of Pneuma after Aristotle](#) (Berlin: Edition Topoi, 2020). Věnuje se starořecké filozofii, vědě a medicíně, zejména se zaměřuje na původ a recepci Aristotelovy přírodní vědy a na vztah mezi uměním a přírodou ve starověku.

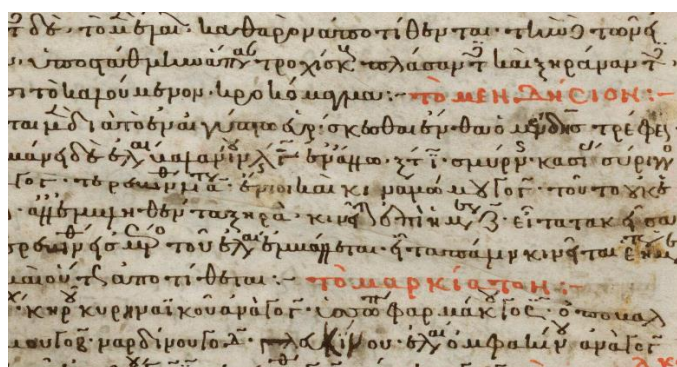
Fotogalerie:

Sean Coughlin. Foto: Jana Říhová, Filosofický ústav AV ČR.

Replikace parfému Mendesian. Odměrný válec s datlovým olejem z pouště (*Balanites aegyptiaca*), hmoždíř a palička, myrha (*Commiphora myrrha*), borová pryskyřice (*Pinus* sp.), ostny skořice cassia, doplněný parfém v baňce. Foto: Sean Coughlin.

Recept na přípravu parfému Mendesian, uchovaný v řeckém lékařském rukopisu z 11. století v Laurentiánské knihovně ve Florencii v Itálii. Rukopis Laurenziana Plutei 74.02, fol. 370v.